

Speciaal onderwijs
Rafael
GROEIEN IN BESCHERMING

LOCATIE ONDERBOUW

Attleeplantsoen 39
3527 BA Utrecht
030 2936351
info@rafaelschool.nl

LOCATIE BOVENBOUW

Bontekoelaan 9
3526 RA Utrecht
030 2887932
info@rafaelschool.nl

Schoolplan 2018-2022

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	3
Hoofdstuk 2	Schoolbeschrijving	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Leerlingenpopulatie	4
2.3	Ouderpopulatie	5
2.4	Medewerkers	5
2.5	Organogram Rafael	6
Hoofdstuk 3	De school en haar omgeving	7
3.1	Trends in de samenleving	7
3.1.1	Maatschappelijke ontwikkelingen	7
3.1.2	Algemene ontwikkelingen binnen het onderwijs/ ZML-onderwijs .	7
Hoofdstuk 4	De missie en visie van de school	9
4.1	Missie PCOU	9
4.2	Missie en visie Rafael	9
4.3	Schoolconcept.....	10
Hoofdstuk 5	Kwaliteitszorg	12
5.1	Standaard van de PCOU op het gebied van kwaliteitszorg.....	12
5.2	Kwaliteitszorg op basis van het INK model.....	13
Hoofdstuk 6	Beleid en beleidsvoornemens in domeinen.....	15
6.1	Domein Onderwijs	15
6.2	Domein personeelsbeleid.....	19
6.3	Domein Financieel en materieel beleid	21
6.4	Domein Bedrijfsvoering/huisvesting en ICT.....	23
Hoofdstuk 7	Begrippenlijst / Afkortingen	26
BIJLAGE	27
Stromenbeschrijving	28

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt het schoolplan van Rafael voor de periode 2018 - 2022.

Wij zien dit schoolplan als een plan dat jaarlijks bijgesteld en aangevuld zal worden. De jaarplanning met concreet uitgewerkte doelen voor het volgende jaar en de evaluatie van de jaarplanning van het vorige jaar en het jaarverslag maken onlosmakelijk deel uit van dit schoolplan.

Om de omvang van dit plan te beperken, wordt op vele plaatsen verwezen naar beleidsdocumenten en protocollen die op school beschikbaar zijn.

De belangrijkste uitgangspunten van het schoolplan zijn:

1. Algemeen geldende hoofdlijnen van beleid

Het gaat om de, voor alle PCOU scholen (scholen vallend onder de Stichting Protestant Christelijk Onderwijs Utrecht) geldende hoofduitgangspunten met betrekking tot:

- missie en visie
- strategisch beleid
- personeelsbeleid
- financieel- en materieelbeleid
- veiligheidsbeleid
- burgerschap
- diverse regelingen (zoals bijvoorbeeld een klachtenregeling) en procedures

2. Schoolspecifieke vormgeving van vooral het onderwijskundig beleid, de kwaliteitszorg, de zorgverbreding en de daarbij horende beleidsvoornemens op termijn.

In toenemende mate wordt binnen de afzonderlijke scholen vorm gegeven aan de eigen beleidsruimte, dit binnen de algemeen geldende kaders zoals gesteld door de PCOU.

Gegevens uit observaties, leerlingenadministratie, toetsen, gesprekken met ouders, vragenlijsten, kwaliteitsenquêtes, personeelsgesprekken, inspectieverslagen en dergelijke, worden gebruikt als basis voor kwaliteitszorg.

Het schoolplan past binnen de wettelijke regelgeving en de algemeen bestuurlijke beleidskaders. Directie en team hebben het plan met toestemming van de Medezeggenschapsraad opgesteld, waardoor een document is ontstaan dat:

- de huidige situatie in kaart brengt
- richtinggevend is voor de activiteiten die plaatsvinden om de kwaliteit van het onderwijs te bewaken en te bevorderen
- afspraken vastlegt
- het mogelijk maakt om het behalen van gestelde doelen te evalueren
- het mogelijk maakt om de behaalde resultaten te verantwoorden

Evaluatie vindt plaats middels een jaarverslag dat we bespreken tijdens een inhoudelijk overleg. Als vanuit deze evaluatie blijkt dat dit nodig is, vindt tussentijdse bijstelling plaats. Ook worden op deze dag de afspraken voor het nieuwe schooljaar vastgesteld. Mochten er eerder dan 2022 nieuw vastgestelde wijzigingen zijn, dan zullen we deze kenbaar maken bij de Inspectie van het Onderwijs.

Namens het bestuur,

P. van Gendt (directeur) en
J. van der Wal (adjunct directeur)
Rafael

Hoofdstuk 2 Schoolbeschrijving

In dit hoofdstuk leest u een korte beschrijving van Rafael. Rafael is een school op Rooms Katholieke/Protestant Christelijke (RK/PC) grondslag. Rafael is een school voor Speciaal Onderwijs aan Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZML). De leerlingen worden getypeerd als leerlingen met een verstandelijke beperking.

Er zijn binnen deze verzamelnaam veel verschillen tussen individuele leerlingen. Zij hebben met elkaar gemeen dat zij gebaat zijn bij onderwijs dat op een deskundige manier inspelt op hun individuele mogelijkheden en beperkingen. Onze school is een streekschool voor leerlingen in en om Utrecht.

In het kader van Passend Onderwijs participeren we in de volgende vier

Samenwerkingsverbanden: Utrecht stad, Utrecht Zuid Profi Pendi (omgeving Nieuwegein, Houten en IJsselstein) en Passenderwijs (omgeving Woerden) ZOUT (omgeving Zeist).

Binnen het speciaal onderwijs participeren we in Speciaal Centraal. Dit is een samenwerking tussen de 14 omliggende Speciaal Onderwijs scholen.

Identiteit van de school

Van oudsher heeft onze school een Protestant Christelijke en Rooms-Katholieke identiteit. Ouders waarvan hun kind naar het speciaal onderwijs gaat, hebben tegenwoordig niet meer zoveel te kiezen. Daar waar zij een keuze hebben, kiezen ouders vaak de beste school voor hun kind.

De Protestants Christelijke en Rooms-Katholieke identiteit dekt zowel bij ouders als bij medewerkers niet meer de lading. Dit is ook de reden waarom wij niet meer gezamenlijk beginnen met een gebed, lezen uit de bijbel of christelijke liederen zingen.

We zijn op het punt beland om de identiteit van de school te veranderen in een bijzonder neutrale school.

2.1 Algemeen

Rafael heeft 2 locaties. Op dit moment zijn er 19 groepen onderverdeeld in een kleuter-onder-, midden- en bovenbouw. Deze bouwen zijn onderverdeeld in een A en in een B stroom. Tevens zijn er nog een zevental speciale groepen voor leerlingen met een intensieve ondersteuningsbehoefte in combinatie met een zeer laag ontwikkelingsniveau, Autisme of Hechtingsproblematiek.

We zitten momenteel in een huisvestingsproject.

De bovenbouwlocatie zit tijdelijk in een pand aan de Bontekoelaan. De nieuwe school zal gebouwd gaan worden aan de Lanslaan. De verwachting is dat wij medio 2019 met beide locaties het nieuwe pand kunnen betreden.

In de nieuwe school zijn er tevens een aantal lokalen voor onze zorgpartner Reinaerde.

Leerlingen van het Kindcentrum die (waarschijnlijk) de overstap naar school binnen afzienbare tijd gaan maken, worden opgevangen in deze groepen van Reinaerde. Ook de buitenschoolse opvang (BSO) 'Vriendjes' zal ons nieuwe pand betrekken.

De leerlingen zijn afkomstig uit de hele regio van Woerden, Breukelen, Maarssen, Utrecht, Houten, Leidsche Rijn tot Nieuwegein enz.

2.2 Leerlingenpopulatie

Binnen het primaire onderwijsproces aan Zeer Moeilijk Lerende kinderen zijn een aantal belangrijke zaken te onderscheiden. De rol van de 'interne' en 'externe' condities zijn hierin van belang: het gaat om de leerling én om zijn omgeving.

De 'interne' condities komen vanuit de leerling. Er wordt gekeken naar 'motivatie', 'verwachting' en 'houding / attitude'. Soms zijn in deze condities hiaten te vinden.

Soms wordt er niet voldaan aan de 'interne' condities. De primaire beperking van de leerling is van 'verstandelijke' of ook wel 'intellectuele' aard. Hieraan is vaak een aantal bijkomende beperkingen gekoppeld: sommige zijn blijvend, andere slechts tijdelijk van aard. Het is niet altijd duidelijk of het bij een leerling op een specifiek gebied, om een tijdelijke of een blijvende

beperking gaat. Belangrijk gegeven binnen Rafael is dat leerlingen niet worden getraind op defecten, maar dat de focus altijd ligt op de mogelijkheden.

Met de 'externe' condities wordt de omgeving van de leerling bedoeld. Er is hierbij onder andere aandacht voor het leerstofaanbod, de manier waarop feedback wordt gegeven, de methodes die worden gebruikt en de mate waarin hulp en begeleiding wordt gegeven. Daarbij kan worden opgemerkt dat het leerklimaat zowel in didactisch als in pedagogisch opzicht van hoogstaand niveau moet zijn.

Hoewel we altijd rekening zullen houden met intellectuele en motorische beperkingen, eventuele emotionele stoornissen, aandachtsstoornissen of een beperkte weerbaarheid, is ons uitgangspunt dat elke leerling op weg is naar volwassenheid. Een sleutelwoord in de groei naar volwassenheid is 'zelfbepaling', wat vaak in één adem genoemd wordt met 'zelfverantwoordelijkheid'. Hoewel dat laatste voor veel leerlingen een stap te ver lijkt te zijn, mag niet uit het oog worden verloren dat elke leerling (ook de leerling met een verstandelijke beperking) op zijn verantwoordelijkheden kan en mag worden aangesproken. Ons onderwijs richt zich op 'mondigheid' en 'zelfredzaamheid'. De leerling wordt geholpen eigen handelingsconcepten te ontwikkelen om daarmee de afhankelijkheid van de directe (leef)omgeving te minimaliseren. Het nemen van eigen initiatief wordt aangemoedigd, waarbij de grenzen aan mogelijkheden van de leerlingen op dit gebied gaandeweg in zicht komen.

2.3 Ouderpopulatie

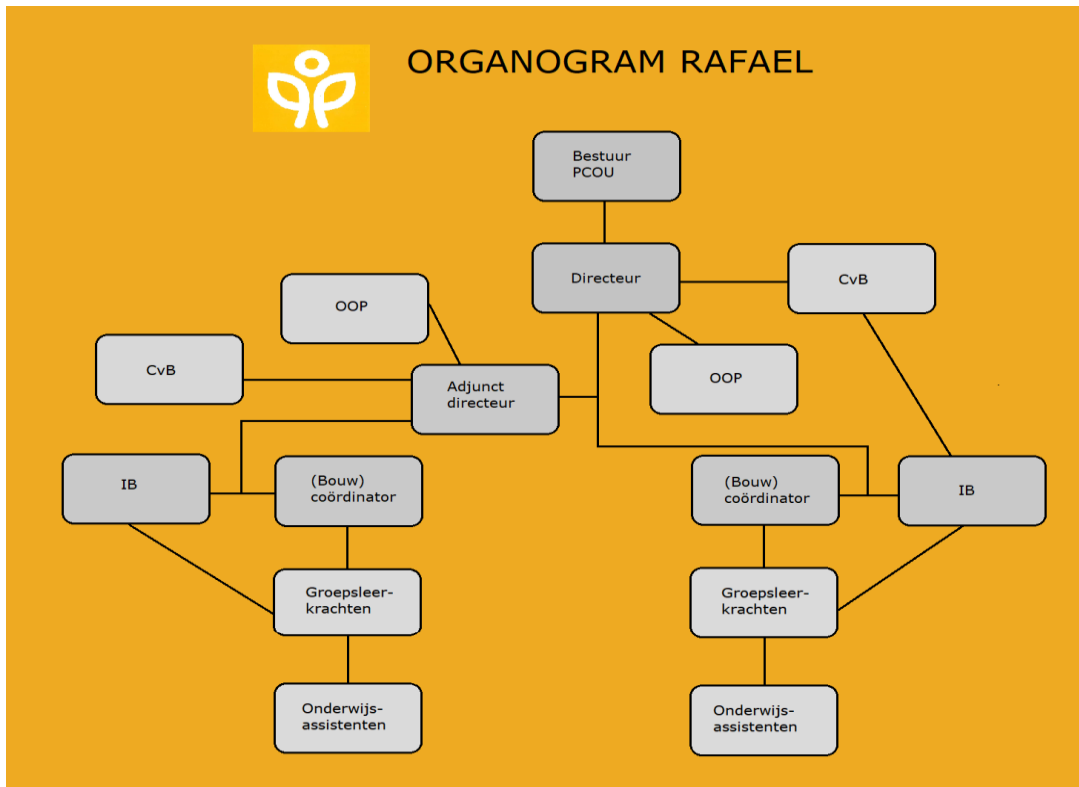
De leerlingen van onze school komen uit een grote regio (zie paragraaf 2.1). Nagenoeg alle leerlingen komen niet zelfstandig naar school, omdat de school niet in hun directe omgeving staat. Wat betreft gezinssamenstelling, sociaaleconomische omstandigheden en culturele achtergrond, is de ouderpopulatie divers. Een overeenkomst is dat veel ouders al heel wat hebben meegemaakt voordat zij bij onze school aankloppen. Ouders doorlopen een aanvaardingsproces ten aanzien van de mogelijkheden van en toekomstverwachtingen voor hun kind. Zij zoeken naar een evenwicht tussen de verwachtingen die zij van de ontwikkeling van hun kind hebben en de realiteit ten aanzien van deze ontwikkeling. Overschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden kan leiden tot teleurstelling en een gevoel van falen bij ouders én/of kind. Een (te) beschermende houding kan daarentegen onnodige onzelfstandigheid en afhankelijkheid van het kind tot gevolg hebben. De school stelt zich tot doel om de ouders te helpen bij het ontwikkelen van reële toekomstverwachtingen. Tevens hebben een aantal leerlingen via Jeugdzorg een gezinsvoogd toegewezen gekregen.

2.4 Medewerkers

De schoolleiding van Rafael bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur. Het onderwijs in de groepen wordt verzorgd door groepsleerkrachten en onderwijsassistenten. Zij vormen de basis van het onderwijs. Enkele groepsleerkrachten hebben een bijzondere taak als bijv. kunst en cultuur coördinator of vertrouwens(contact)persoon. Verder zijn aan de school coördinatoren, logopedisten, orthopedagogen/psychologen, een spelbegeleider, administratieve medewerkers en conciërges verbonden.

Nauw bij de school betrokken zijn de jeugdarts, de zorgmedewerkers, de logopedist, de fysiotherapeut en de kinderoefentherapeut vanuit een externe praktijk. Zoals beschreven in 2.1 hebben we tevens een zeer nauwe samenwerking met Reinaerde en Vriendjes.

2.5 Organogram Rafael

Hoofdstuk 3 De school en haar omgeving

Als onderdeel van de maatschappij heeft de school te maken met allerlei maatschappelijke ontwikkelingen. Bij het maken van (beleid) keuzes voor de komende periode wordt rekening gehouden met de trends in de samenleving. De belangrijkste omgevingsfactoren worden in dit hoofdstuk beschreven.

3.1 Trends in de samenleving

Rafael houdt rekening met en speelt in op belangrijke ontwikkelingen in de samenleving. Rafael heeft een duidelijke visie op burgerschap en sociale integratie en maakt hier, op een gestructureerde wijze, werk van middels het programma De Vreedzame School voor het ZML.

3.1.1 Maatschappelijke ontwikkelingen

De onderstaande maatschappelijke ontwikkelingen hebben directe invloed op de ontwikkeling van onze school:

- o de invoering van Passend onderwijs
- o het werken vanuit de verschillende Samenwerkingsverbanden
- o de financiële gevolgen van de transitie van de Jeugdzorg richting de gemeenten
- o de buurtteams of sociale teams vanuit de gemeentes
- o de wet die aangeeft dat iedereen recht heeft op onderwijs
- o de hoge mate waarin er vanuit de overheid verantwoording wordt gevraagd aan burgers en organisaties
- o het minder afgeven van onderwijsontheffingen aan kinderen
- o de verschuiving van het collectieve naar het individuele belang
- o de druk die ontstaat doordat mensen langer dan verwacht moeten deelnemen aan het arbeidsproces
- o de ambitie om te komen tot géén thuiszitters

De *beleidsconsequenties* die uit deze ontwikkelingen voortkomen, zijn:

- o creatief en flexibel personeelsbeleid waardoor er voortdurend geanticipeerd kan worden op de veranderende doelgroep
- o investeren op samenwerking met andere aanbieders om samen te komen tot een rijk aanbod
- o zoeken naar en innovatief omgaan met zorgpartners
- o het stimuleren van het collectieve d.m.v. burgerschap en participatie
- o samenwerking vormen met school, BSO en kinderopvang

3.1.2 Algemene ontwikkelingen binnen het onderwijs/ ZML-onderwijs

- o Het onderwijsveld is voortdurend in ontwikkeling. Op dit moment zijn daarbij vooral de onderstaande zaken belangrijk:
- o de wet Passend Onderwijs in relatie tot de veranderende doelgroep binnen onze school
- o de rol van de nieuwe Samenwerkingsverbanden op het gebied van financiën
- o het vernieuwde inspectie kader voor het (V)SO
- o de inzet van de zorg binnen de school
- o de nadruk op het verzamelen en cyclisch hanteren van data
- o de nadruk op opbrengsten in het algemeen en op sociale opbrengsten in het bijzonder
- o de hoge mate van werkdruk die ervaren wordt op de werkvloer, met name door administratieve bezigheden

Hieruit komen de volgende *beleidsconsequenties* voort:

- o actief participeren binnen de verschillende Samenwerkingsverbanden in onze regio
- o innovatief meedenken over de vormgeving van diverse arrangementen om op die wijze tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoeften van alle leerlingen
- o inspelen op de veranderende doelgroep binnen het ZML onderwijs. Denkend aan aanpassingen op professionalisering, curriculum, huisvesting en methodes
- o het bouwen van een nieuwe school waarin onderwijs en zorg met elkaar zijn verweven.

- opbrengstgericht werken en verbinden met de kwaliteitszorg door middel van een vaste cyclus
- het kiezen voor een nieuw kwaliteitszorgsysteem
- het kiezen voor en in werking zetten van een systeem voor kwaliteitszorg op het gebied van sociale opbrengsten
- schoolbreed prioriteiten stellen en medewerkers begeleiden in het stellen van prioriteiten
- medewerkers toerusten om de dingen zo goed en zo efficiënt mogelijk vorm te geven

Hoofdstuk 4 De missie en visie van de school

In dit hoofdstuk worden de missie van het bestuur Protestants Christelijk Onderwijs Utrecht (PCOU) en de missie van Rafael beschreven.

4.1 Missie PCOU

Missie

Stichting PCOU en de Willibrord Stichting willen dat iedere leerling zich optimaal kan ontplooien binnen onderwijs vanuit een christelijke inspiratie.

Dit betekent dat de scholen:

- een praktische vertaling hanteren van christelijke geïnspireerde waarden en normen, zoals respect, zorgzaamheid en tolerantie in een pluriforme samenleving
- oog hebben voor de potenties van iedere leerling
- deze potenties optimaal benutten voor de ontplooiing van elke leerling als mens, met een goede balans tussen individuele ontplooiing en maatschappelijke verantwoordelijkheid
- ernaar streven dat elke leerling een optimale start krijgt in het vervolgonderwijs of in de maatschappij (PCOU), of een diploma of ten minste een startkwalificatie in de maatschappij behaalt (Willibrord)

Visie

Het hart van onze onderwijsvisie is de lerende leerling: het gaat om zijn of haar ontwikkeling. Die ontwikkeling is alleen mogelijk als ook de medewerkers zich blijven ontwikkelen: geen lerende leerling zonder lerende docent. Daarom zien wij elke school op zich en de stichtingen als geheel als lerende organisaties, gericht op de ontwikkeling van de leerlingen. Zo'n proces vraagt om een uitdagende leeromgeving (mede door ICT), met open vensters naar de maatschappij. Voorwaarde is een duidelijk gestructureerde schoolorganisatie, waarbinnen elke persoon gekend, herkend en erkend wordt en zich veilig voelt.

- Binnen de school hebben mensen positieve verwachtingen van elkaar
- De school zorgt voor een duidelijke verantwoording aan en communicatie met de ouders
- Het systeem van kwaliteitszorg is helder en inzichtelijk voor medewerkers, ouders en leerlingen

4.2 Missie en visie Rafael

Missie

Groeien in bescherming

Visie

Elke leerling kan zich ontwikkelen en is uniek en bijzonder. Op Rafael gaan we op zoek naar de balans tussen autonomie/zelfstandigheid en afhankelijkheid.

Wij hebben de kennis van, de ervaring met en hart voor de leerling . We gaan met creativiteit en flexibiliteit op zoek naar manieren zodat de leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige, mogelijke en gelukkige mensen.

Rafael is een deskundige en sfeervolle school met respect en ruimte voor elke levensbeschouwing. Onze school is een brug tussen de omgeving en de leerlingen. In de ontmoeting met de samenleving kunnen onze leerlingen in de praktijk leren en kan men onze leerlingen leren kennen. Naast het werken volgens het wekelijkse lesrooster, ruimen we ook tijd in voor projecten en feesten. Ook dat is een essentieel onderdeel van ons programma.

4.3 Schoolconcept

Rafael geeft onderwijs op maat aan zeer moeilijk lerende leerlingen. Daarbij zijn "veiligheid, vertrouwen en respect" kernwoorden. Dit proberen we onder meer te bereiken door de leerlingen een voldoende uitdagende leersituatie te bieden, een goede communicatie te garanderen, maar ook met duidelijke pedagogisch-didactische regels en afspraken voor leerlingen én leerkrachten.

Wij geven zeer moeilijk lerende leerlingen ruimte om zich te ontwikkelen, waarbij er aandacht is voor ieders eigenheid, talenten en grenzen. Onze school stimuleert de leerlingen om zich te ontwikkelen op sociaal emotioneel, cognitief, praktisch en creatief gebied. Daarbij zijn (totale) communicatie en sociale redzaamheid de belangrijkste vaardigheden om nu en in de toekomst een goede plek in de samenleving te verwerven. Het vak Burgerschap is hierbij essentieel. Samen met ouders gebruiken we onze deskundigheid om de leerlingen zo veel mogelijk ontwikkelingskansen te geven.

Op Rafael wordt handelingsgericht en opbrengstgericht gewerkt.

Bij talentontwikkeling gaat het om de persoonlijke groei van een leerling mogelijk te maken door uitdaging, ondersteuning en vertrouwen. Vormgegeven in aanbod middels interactie, instructie en klassenmanagement. Dit betekent: het mogelijk maken in de organisatie dat de leerling zichzelf ontwikkelt (de naaste zone van ontwikkeling), competentie gericht leren. Realisatie vindt plaats vanuit de drie basisbehoeften van de mens (Luc Stevens – ervaringsgericht onderwijs):

1. Competentie: een leerling wil iets kennen en kunnen, het betreft het geloof en plezier in het eigen kunnen en basale nieuwsgierigheid
2. Autonomie: een leerling wil zelf iets kunnen doen zonder hulp van anderen. Het is de behoefte aan zelfstandigheid en onafhankelijkheid waardoor zelfvertrouwen ontstaat.
3. Relatie: een leerling wil contact met andere leerlingen en volwassenen. Het is een algemeen menselijke behoefte om met de anderen om te gaan en door anderen gewaardeerd te worden.

Leerstijlen van Gardner

Gardner kent 8 soorten intelligenties. We kunnen er van uit gaan dat ieder mens tot op zekere hoogte de beschikking heeft over elk van de acht vormen van stijlen waarbij een leerstijl de voorkeur heeft. Het zal echter niet altijd de leerstijl zijn waarin wordt getraind of lesgegeven. Rafael probeert tegemoet te komen aan de leerstijl van elk individueel kind.

De 8 leerstijlen zijn:

1. Verbaal-linguïstisch (woordknap)
Taal: poëzie, spelling, lezen, verhalen
2. Logisch-mathematisch (rekenknap)
logisch denken, cijfers, experimenteren
3. Visueel- ruimtelijk (beeldknap)
tekenen, schilderen, architectuur, vormgeven
4. Muzikaal- ritmisch (muziekknep)
muziek luisteren, maken, componeren, herkennen
5. Lichamelijk- kinesthetisch (beweegknep)
lichamelijke inspanning, knutselen, toneel, dans
6. Naturalistisch (natuurknep)
dieren, planten, verzamelen, ordenen, natuurverschijnselen
7. Interpersoonlijk (mensknep)
zorgen voor mensen, vrienden, leiding geven
8. Intrapersoonlijk (zelfknep)
eigen gevoelens, dromen, alleen zijn, fantasieën

Uitgedrukt in kernwoorden en -zinnen ziet ons schoolconcept er als volgt uit:

- Het hart van onze onderwijsvisie is: *het leren van elke leerling*; het gaat om zijn of haar ontwikkeling
- Die ontwikkeling is ondenkbaar zonder een vergelijkbare ontwikkeling van de medewerkers: geen lerende leerling zonder *lerende docent*
- Zo'n proces vergt een *uitdagende leeromgeving*, met open vensters naar de maatschappij

- Voorwaarde daarbij is een *duidelijk gestructureerde schoolorganisatie* waar elke persoon gekend, herkend en erkend wordt en zich veilig voelt en waarmee ouders, medewerkers en leerlingen zich verbonden voelen
- Dat wordt bevorderd door *positieve verwachtingen* te hebben ten aanzien van elkaar
- De school zorgt voor een *duidelijke verantwoording aan- en communicatie met de ouders*
- Dit alles wordt ondersteund met een *systeem van kwaliteitszorg* als een voortdurend verbeterproces dat helder en inzichtelijk is voor medewerkers, ouders en leerlingen
- De school maakt daarbij gebruik van kennis en ervaringen van *externe partners*

Dit betekent dat wij:

- ... streven naar een praktische vertaling van waarden en normen, zoals respect, zorgzaamheid, tolerantie in een multiculturele samenleving;
Streven naar acceptatie, emancipatie en integratie van onze leerlingen.
- ... leerlingen willen benaderen als (mede)verantwoordelijken voor de toekomst;
Burgerschap;
hen accepteren als volwaardige medewerkers in ons onderwijs;
hen een optimale ontplooiing willen bieden in een respectvolle, sociale omgeving, zodat zij zich volledig kunnen ontwikkelen als mens, d.w.z. medemens.
- ... een passend onderwijsaanbod zoeken voor elke leerling;
hen aanspreken op hun mogelijkheden, rekening houdend met hun eigenheid;
hen willen inspireren tot ontwikkeling: zowel cognitief, sociaal, emotioneel, motorisch als cultureel;
hen een doorgaande lijn bieden in onderwijs en opvoeding.
- ... onderwijs en zorg combineren waar de zorg dienstbaar is aan het onderwijs;
zorginstellingen en hun medewerkers als partners zien binnen de gedachte: één kind, één plan.
- ... leerkrachten en ondersteunende medewerkers als belangrijkste uitvoerders zien van onze onderwijsvisie;
willen investeren in hun werkomgeving en persoonlijke ontwikkeling als voorwaarde voor de ontwikkeling van leerlingen;
willen investeren in inspiratie tot ontplooiing en verantwoordelijkheid;
geïnspireerde leerlingen alleen gerealiseerd zien door een team van geïnspireerde medewerkers.
- ... ouders waarderen als partners in opvoeding en opleiding;
hen verwelkomen als ondersteuners;
hen waarderen als positief kritisch betrokkenen.
- ... voortdurend op zoek zijn naar verbeteringen;
ouders, leerlingen en medewerkers structureel betrekken bij de vormgeving en zingeving van ons onderwijs, kortom bij de bepaling van onze doelen en resultaten;
hen een vaste plaats geven in ons kwaliteitszorgsysteem.
- ... onze school zien als een veilige en eigentijdse leer- en leefgemeenschap waarbinnen leerlingen zich ontwikkelen als kritisch burger.
- ... onze expertise willen delen met scholen en maatschappelijke organisaties binnen de regio;
gebruik maken van de expertise van scholen en maatschappelijke organisaties binnen de regio.

Hoofdstuk 5 Kwaliteitszorg

Op Rafael geven we uitvoering aan de kwaliteitszorg zoals beschreven in het Kwaliteitshandboek PCOU.

5.1 Standaard van de PCOU op het gebied van kwaliteitszorg

PCOU heeft een standaard op het gebied van kwaliteitszorg vastgesteld. Het zijn de basisvoorwaarden waarin het bestuur voorziet om de voorwaarden voor kwaliteitszorg te scheppen:

- a. Op stichtingsniveau is een meerjarig strategisch beleidsplan geschreven en door de schoolleiders in het directieberaad besproken en geaccordeerd.
- b. Op bestuursniveau is een schoolinformatie- en volgsysteem ontwikkeld en geïmplementeerd. Van alle schoolleiders en leraren zijn de bekwaamheidsdossiers aangelegd en of geactualiseerd.
- c. Als operationalisatie van bovengenoemd strategisch beleidsplan, schrijven de schoolleiders voor hun school het schoolplan en op basis daarvan jaarlijks een jaarplan. Zij sturen in juni dit jaarplan met streefdoelen in voor het daarop volgende schooljaar. Het gaat om de cyclus van analyse en evaluatie van onderwijsresultaten, op basis daarvan voortzetten beleid, dan wel uitzetten van interventies direct in het primaire proces en/of in schoolontwikkelplannen, inclusief noodzakelijke professionalisering van de leerkrachten en schoolleiding.
- d. Voor het monitoren van de leerresultaten is stichtingsbreed onder meer een uniforme toetskalender ingevoerd. Bij de toetskalender is een toetsprotocol en een planning gemaakt voor de invoer en analyse van de data. Naast deze methodeonafhankelijke kerntoetsen heeft elke school ook de eigen methode-gebonden toetsen.
- e. Voor het verwerken en uitwisselen van de leerling-resultaten is stichtingsbreed het leerlingvolgsysteem Parnassy ingevoerd.
- f. De schoolleider maakt, in nauw overleg met zijn of haar Intern Begeleider(s) (IB'er(s)) en teamleden, een eigen toelichting en analyse van de toetsen.
- g. Op basis van bovenstaande documenten/data door of namens het bestuur, wordt er 2x per jaar met de schoolleiders afzonderlijk een voortgangsgesprek gehouden over de vraag of de uitvoering van het school- en het lopende jaarplan op koers ligt. Op basis van risicoanalyse gebeurt dit zo nodig frequenter.
- h. Het bestuur legt 2x per 3 jaar een werkbezoek af aan elke school.
- i. Daarnaast overleggen en informeren bestuur en schoolleiders elkaar op een achttal centrale overleg- en studiedagen. Hier wordt op systeemniveau de kwaliteitssturing vorm gegeven.
- j. Alle schoolleiders zijn lid van een Leerwerk- en intervisiegroep die bestaat uit ongeveer 8 schoolleiders. Hier worden de dagelijkse dilemma's, handelingsverlegenheid en/of successen onderling uitgewisseld en besproken. Elke groep heeft een budget om aanvullende expertise in te huren.
- k. De beleidsstaf van het bestuur is geschoold in het uitvoeren van aanvullende kwaliteitsonderzoek in de scholen.
- l. De schoolleider en de leraren zijn in staat om onderwijs te ontwerpen, te geven, te evalueren en te verbeteren. De schoolleiders en de IB'ers zijn toegerust om onderzoek te doen in de eigen school, de relevante data te verzamelen, deze te analyseren, de relevante variabelen te benoemen, om aansluitend op het goede moment op basis van verbeterplannen de juiste plaats-interventies te plegen.
- m. De schoolleiders worden geschoold in het maken van zelfevaluaties van hun school en het presenteren daarvan.

Opbrengstgericht werken, kwaliteitszorg en data gestuurd werken.

Opbrengstgericht werken, gestuurd werken en kwaliteitszorg kenmerken de werkwijze waarop wij de kwaliteit van ons onderwijs willen realiseren en optimaliseren. Bij *opbrengstgericht werken* gaat het om het systematisch en doelgericht werken aan het maximaliseren van de prestaties van leerlingen. Dat betekent dat we doelen stellen en ernaar streven de ontwikkelingen van leerlingen te volgen met een samenhangend systeem van toetsen en observatie-instrumenten. Het handelingsgericht werken is voorafgaand aan het opbrengstgericht werken. Dit doen wij vanuit het ontwikkelingsperspectief van de leerling.

De resultaten van leerlingen worden regelmatig geëvalueerd en de uitkomsten van deze evaluatie worden gebruikt om de processen op groeps- en schoolniveau daar waar nodig te verbeteren. *Kwaliteitszorg* heeft een andere invalshoek dan opbrengstgericht werken. De focus ligt niet alleen op de resultaten van leerlingen, maar ook op de processen in de school en de tevredenheid van bijvoorbeeld ouders en personeel. Om zicht te krijgen op alle onderdelen die een rol spelen bij kwaliteitszorg, maken we gebruik van een kwaliteitszorgmodel gebaseerd op het INK-model (zie ook de volgende paragraaf).

Data gestuurd werken geeft aan dat wij ons, in zowel het definiëren van de leerling-resultaten als in het definiëren van de onderwijskwaliteit op de processen, met name willen baseren op feitelijke gegevens. Daarom proberen we alle kwaliteitsaspecten zo meetbaar mogelijk te maken.

PDCA-cyclus

Naast het accentverschil tussen opbrengstgericht werken en kwaliteitszorg zijn er ook overeenkomsten tussen beide. Zowel opbrengstgericht werken als kwaliteitszorg worden gekenmerkt door een systematische en cyclische manier van werken. De zogenaamde PDCA-cyclus is voor ons een hulpmiddel om deze uitgangspunten in de praktijk te realiseren.

- **Plan:** formuleren of bijstellen van de beoogde doelen
- **Do:** uitvoeren van activiteiten om de beoogde doelen te realiseren
- **Check:** evalueren of de beoogde doelen bereikt zijn en waarom wel of niet
- **Act:** vaststellen welke acties nodig zijn om de behaalde resultaten te borgen of verbeteren

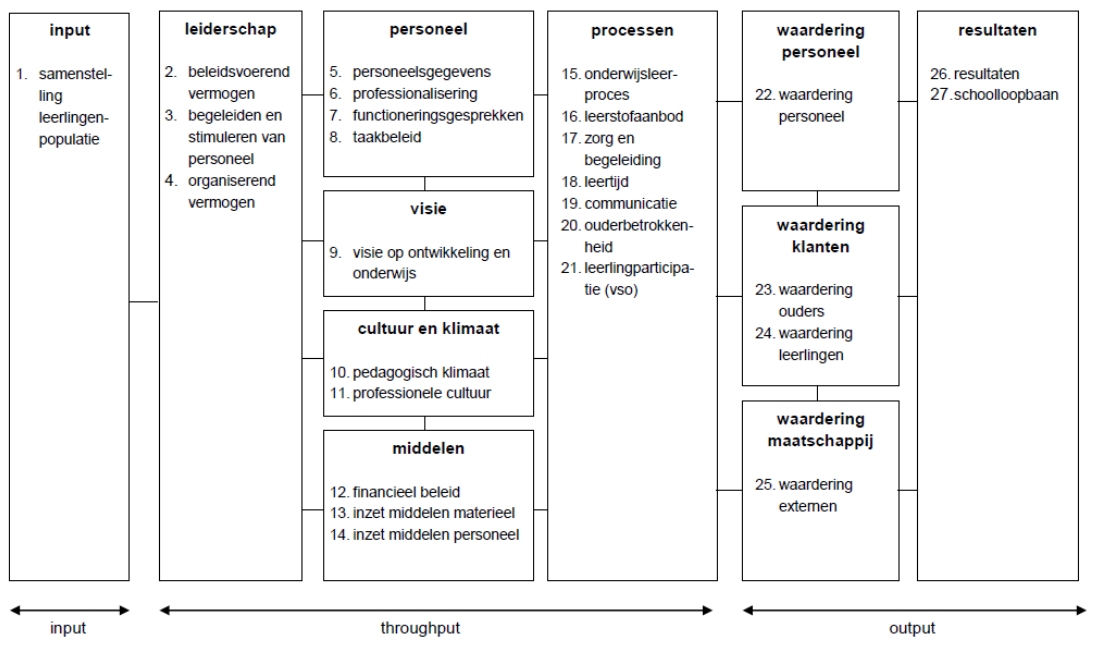
Ons vierjarig schoolplan wordt mede gebaseerd op een evaluatie (check) van ons vorige schoolplan. Als onderdeel van die evaluatie voeren we een zelfevaluatie en tevredenheidsonderzoeken onder personeel en ouders uit. Jaarlijks werken we onze doelen en activiteiten verder uit in een jaarplan (Act). Omdat we zicht willen houden op de mate waarin we onze doelen bereiken, voeren we eveneens jaarlijks een evaluatie (Check) uit. Daarvoor maken we onder meer gebruik van de resultaten van leerlingen (leerlingvolgsysteem), van zelfevaluatievragenlijsten, van tevredenheidsvragenlijsten voor ouders en personeel en van een Kijkwijzer. Met deze evaluatie is onze cyclus rond en stellen we ons volgende jaarplan op. We passen de PDCA-cyclus niet alleen toe op schoolniveau, maar ook op groeps- en leerling niveau. Voor elke leerling stellen we een ontwikkelingsperspectief op. Een ontwikkelingsperspectief is een inschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling voor een langere periode en zegt iets over het verwachte uitstroomniveau van een leerling. Het ontwikkelingsperspectief is te beschouwen als het algemene doel op leerling-niveau en is voor ons team het vertrekpunt bij opbrengstgericht werken.

5.2 Kwaliteitszorg op basis van het INK model

Sinds het eind van de jaren '90 wordt bij een bezoek van de Onderwijsinspectie aandacht besteed aan het onderdeel 'Kwaliteitszorg'. Kwaliteit in het onderwijs kan worden beschreven door de termen input, proces en output. De input heeft binnen de school dan betrekking op de instroom van leerlingen. Het proces verwijst naar de manier waarop het onderwijsproces vorm krijgt (mate van begeleiding, kwaliteit van de begeleiding, gekozen hulpmiddelen). De output betreft de bereikte resultaten bij de leerlingen op het vlak van kennis, vaardigheden en houding. Hiermee wordt bedoeld de mate waarin de school erin is geslaagd de doelstellingen van het onderwijstraject te bereiken.

Binnen het bedrijfsleven wordt het INK-model (Instituut Nederlandse Kwaliteit) veelvuldig gebruikt als model voor kwaliteitszorg. Het onderzoeks- en adviesbureau Oberon stelde voor de scholen van de PCOU een specifieke onderwijsversie van dit model op, gebaseerd op een

versie die ontwikkeld werd voor de onderwijsraad¹. De onderdelen uit het model zijn nader gespecificeerd in indicatoren, waarbij we beoordelingscriteria hebben beschreven.

Kwaliteitszorg op Rafael

Op Rafael geven we uitvoering aan de kwaliteitszorg door middel van handelingsgericht werken zien!:

1. Waarnemen
2. Begrijpen
3. Wegen
4. Plannen
5. Handelen
6. Evalueren

In hoofdstuk 6 zijn op oornemens voor de komende
4 jaar beschreven. De beleidsvoornemens worden in de inhoudelijke jaarplannen uitgewerkt. Hiermee is het inhoudelijk jaarplan het kloppend hart van de schoolontwikkeling. Sinds 2017 koppelen we alle informatie samenhangend met kwaliteitszorg in het systeem; 'Samen voor Goud'. De 6 speciale scholen van het PCOU (Stip VSO, SBO Belle van Zuylen, Rafael, Kranenburg, Emmaschool en de Baanbreker (sinds 2018)) hebben de ambitie gevormd om dit systeem gezamenlijk in te voeren, middels een invoeringstraject van 4 jaar. Dit systeem bundelt en geeft inzicht in het hele kwaliteitszorgsysteem, en is transparant en voor iedereen in te zien. De intensieve samenwerking tussen de speciale scholen zorgt tevens voor een kwaliteitsverhoging doordat men elkaars kennis en kwaliteit beter kent en kan delen.

Jaarverslag

Elk jaar wordt er een verslag gemaakt van de opbrengsten van Rafael. Deze wordt gepubliceerd op de website. Tevens worden de opbrengsten in 'scholen op de kaart' (PO Vensters) gezet.

¹ Oberon (2008). *Opbrengstgericht werken door scholen voor primair en voortgezet onderwijs*. Onderwijsraad: Utrecht. Geraadpleegd op 24-08-2012 via www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/267/documenten/onderzoek_oberon_opbrengstgerichtheid.pdf

Hoofdstuk 6 Beleid en beleidsvoornemens in domeinen

In dit hoofdstuk worden de concrete doelstellingen en beleidsvoornemens voor de komende periode beschreven. De doelstellingen komen voort uit ontwikkelingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau en uit de missie van de school.

6.1 Domein Onderwijs

Curriculum

We werken met de leerlingen toe naar de kerndoelen voor Speciaal Onderwijs. We hebben leerroutes ontwikkeld om te werken binnen de verschillende ontwikkelingsperspectieven en de kerndoelen. In een leerroute leggen we de verbinding tussen de ontwikkelingsperspectieven, leeftijden en niveaus van ZML-leerlijnen gerelateerd aan de schoolstandaard. Deze schoolstandaard in combinatie met de leerroute van de leerling is ingevoerd binnen ons leerlingvolgsysteem. Het systeem genereert een passend aanbod van leerdoelen voor de leerlingen.

We bieden op deze manier een zeer divers onderwijsaanbod aan per vakgebied, dat zoveel mogelijk aansluit bij de mogelijkheden van de leerlingen en dat daarnaast uitdagend is. Binnen het leerlingvolgsysteem wordt het niveau en de doelen van de leerlijnen uitgewerkt samen met de gebruikte methodes en werkvormen. De leerkrachten starten het schooljaar met het maken van een groepsplan die gebaseerd is op de doelen binnen het leerlingvolgsysteem en het niveau van de leerlingen in de groep. We gaan er in eerste instantie vanuit dat alle leerlingen het aanbod kunnen krijgen vanuit een basisaanbod. Later zal er gekeken worden of het onderwijsaanbod ook aangepast moet worden aan het specifieke niveau van de leerlingen.

Leerlijnen/ Vakgebieden:

Rekenen en oriëntatie in tijd

Schriftelijke taal

Mondelinge taal

Wonen en vrije tijd

Natuur en techniek en wereldoriëntatie

Lichamelijke opvoeding

Creatieve vorming: muziek, dans, drama, spel, handvaardigheid

ICT, sociale media

Leergebied overstijgende leerlijnen:

Sociaal emotionele ontwikkeling, sociale redzaamheid

Burgerschap, levensbeschouwing

Leren leren

Rafael schoolstandaard

Kalender leeftijd (1 aug)	IQ	4	5	6	7	8	9	10	11	Uitstroombestemming
OPP 1	IQ<35 OF 35<IQ<50 en bijkomende gedrags problematiek	Niv 1 50%	Niv 1	Niv 2 33%	Niv 2 67%	Niv 2	Niv 3 33%	Niv 3 67%	Niv 3	Dagbesteding/ VSO ZML
OPP 2	35<IQ<50 OF 50<IQ<70 en bijkomende gedrags problematiek (en)**	Niv 1	Niv 2	Niv 3 50%	Niv 3	Niv 4 50%	Niv 4	Niv 5 50%	Niv 5	VSO ZML
OPP 3	50<IQ<70 en bijkomende problematiek (en)**	Niv 1/ 2 50%	Niv 2/3 50%	Niv 3/4 50%	Niv 4 /5 33%	Niv 5	Niv 6 67%	Niv 6/7 33 %	Niv 7	VSO ZML
OPP 4	IQ>55 (en eventuele bijkomende problematiek (en)**	Niv 2	Niv 3	Niv 4	Niv 5	Niv 6	Niv 7	Niv 8	Niv 9	VSO ZML / PRO

Rafael werkt met een stromenbeschrijving. Hierin staat beschreven welke ondersteuning de leerling kan verwachten en op welke manier er extra ondersteuning geboden kan worden. Zie bijlage.

Inherent aan onze doelgroep besteden wij geen specifieke aandacht aan reken- en taalachterstanden.

Wanneer de voertaal van onze leerlingen anders is dan de Nederlandse taal en er een grote discrepantie is tussen het taalniveau van de eigen taal en de Nederlandse taal, bieden wij extra ondersteuning in een NT2 taalgroep.

Didactisch handelen op Rafael

Op Rafael wordt er les gegeven volgens het model van de activerende directe instructie. De ontwikkeling van leerkrachten wordt nauwgezet gevolgd middels klassenconsultaties.

Daarnaast zullen we de komende jaren inzetten op de vergroting van zelfstandigheid van leerlingen en de bevordering van samenwerking tussen leerlingen. De rol van medewerkers is hierin cruciaal.

We zorgen er voor dat leerlingen een ononderbroken leerproces kunnen doorlopen, door een afgesproken curriculum per leerroute.

Ons uitgangspunt is het stellen van hoge verwachtingen bij alle leerlingen. Deze gewenste basishouding geeft immers de grootste kans op optimale opbrengsten.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Activerende directie instructie is de basishouding van leerkrachten voor het les geven.

Pedagogisch handelen op Rafael

We ontwikkelen vanuit de stromenbeschrijving een zo passend mogelijk pedagogisch klimaat, zodat leerlingen zich binnen de schoolse setting zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen en kunnen groeien in bescherming. Daarnaast geven we burgerschap vorm door participatie van alle leerlingen op zijn op haar niveau.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- De basis van het pedagogisch kader van Rafael komt voort uit de stromenbeschrijving die is samengesteld door de orthopedagogen en psycholoog van Rafael. De stromenbeschrijving is leidend voor het pedagogisch handelen van de leerkracht.
- Er is binnen het pedagogisch kader ruimte voor individuele ondersteuningsbehoeften.
- Jaarlijks evalueren van de stromenbeschrijving i.v.m. de veranderende doelgroep.
- Het sociaal-emotioneel functioneren van de leerlingen wordt door leerkrachten d.m.v. het ontwikkelde instrument ZIEN! op de kaart gezet. Het pedagogisch handelen wordt hierop afgestemd.
- Implementatie van ontwikkelde instrument 'ZIEN'.

Leerstofaanbod

Het vastgestelde OPP van de leerling is leidend voor het aanbod van de leerstof/doelen van de OPP vakgebieden. Voor de niet OPP vakgebieden is er door (vak)leerkrachten een arrangement samengesteld van groepsdoelen per bouw- en stroom van Rafael.

Op Rafael wordt er door leerlingen gewerkt aan doelen die gesteld zijn uit de CED leerlijnen. De keuze van de doelen wordt weergegeven in het groepsplan. Dit wordt door de groepsleerkracht gemaakt in Parnassys en twee keer per jaar geëvalueerd. De te behalen doelen zijn gekoppeld aan het vastgestelde OPP van de leerling. Het is helder aan welke doelen op welk moment gewerkt wordt.

In Parnassys worden de doelen gescoord door de leerkracht en kan de ontwikkeling worden gevolgd middels een analyse op leerling-, groeps- en schoolniveau. Aan de hand van de schoolstandaard van Rafael kan er geanalyseerd worden of de leerling wel of niet conform OPP presteert. Er wordt onderscheid gemaakt in aanbod en frequentie van analyse van OPP- en niet OPP vakgebieden.

In de cyclus van handelingsgericht werken is zichtbaar wanneer welke evaluatiemomenten plaatsvinden.

De komende jaren zullen de vakken: muziek, drama en beeldende vorming worden vormgegeven en beschreven in het cultuurplan. Een aantal collega's zullen worden opgeleid in het schoolbreed geven van deze vakken.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Het vastgestelde OPP is leidend voor het aanbod van leerstof voor de leerling.
- Analyses worden gedaan aan de hand van de schoolstandaard van Rafael. Het is belangrijk om de schoolstandaard jaarlijks kritisch te bekijken.
- Het leerstofaanbod van 'Wonen' wordt opnieuw beschreven.
- Het vak 'Spel' is een OPP vak.
- Het vak 'Schrijven' wordt gekoppeld aan motorische ontwikkeling en wonen.
- Het cultuurplan met de vakken: muziek, drama en beeldende vorming zijn geïmplementeerd.

Leertijd

De leeftijd en de ontwikkelingsperspectieven bepalen in welke bouw- en/of stroom de leerling terecht komt. Deze is gekoppeld aan de stromenbeschrijving en de onderwijsleertijd is daarop afgestemd. Wanneer er wordt afgeweken van de gestelde leertijd zal dit een weloverwogen keuze zijn, die met de Commissie van Begeleiding (CvB) wordt besproken. Daarnaast worden beredeneerde afwijkingen door de leerkracht beschreven in het groepsplan.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Het vastgestelde OPP is leidend voor in welke bouw-stroom de leerling zit. Deze zijn gekoppeld aan de stromenbeschrijving en afhankelijk daarvan zijn de onderwijsleertijden afgestemd.
- Er is een duidelijk beleid over de onderwijsleertijden gekoppeld aan de stromenbeschrijving binnen de school.
- Het team van Rafael is betrokken bij het opstellen van de onderwijsleertijden.
- De onderwijsleertijden van Rafael komen overeen met de praktijk en worden weergegeven in het werkrooster.
- De onderwijsleertijden van Rafael worden ieder jaar kritisch geëvalueerd. De veranderende doelgroep wordt meegenomen in de evaluatie van de onderwijsleertijden.

Leerlingenzorg

In de handelingskalender staat geheel beschreven hoe de leerlingzorg op Rafael wordt vorm gegeven.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Volledig gebruik van het doelgroepenmodel bij het vaststellen van OPP.
- Het doelgroepenmodel als basis voor het evalueren van OPP.
- Ouders en het team zijn bekend met de termen en werkwijze van het LECSO doelengroepenmodel.

CvB, Commissie van Begeleiding

De CVB heeft de afgelopen jaren een andere en grotere taak gekregen binnen Rafael. Bij het werken met ontwikkelingsperspectieven is de CVB leidend. In de handelingskalender staat beschreven wat de rollen en de taken van de CvB leden zijn.

De leden van de CvB zijn verantwoordelijk voor de aanname en plaatsing van de leerling. Elk lid van de commissie draagt vanuit het eigen vakgebied, de nodige informatie aan over de leerling. Naast een taak in de aanmelding en plaatsing van leerlingen heeft de CvB ook taken in de doorstroom en de uitstroom.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Het beleid en werkwijze van de 'veranderende doelgroep' is helder beschreven en wordt toegepast.
- De werkwijze van Handelingsgerichte diagnostiek is goed geïmplementeerd binnen de school.
- De CvB heeft een actieve rol in het implementeren van het landelijk model doelgroepen LECSO binnen het team.
- De CvB heeft een nieuw format OPP ontwikkeld dat passend is met het landelijk model doelgroepen LECSO

Opbrengsten

In het kwaliteitshandboek vindt u een verwijzing naar onze toetskalender. Waar mogelijk gebruiken wij genormeerde toetsen. Bijvoorbeeld de CITO toetsen voor rekenen en mondelinge taal. De verwachting is dat er de komende jaren meer toetsen voor ZML ontwikkeld zullen worden. Deze toetsen staan nog in de kinderschoenen.

De toetskalender is inmiddels goed geïntegreerd in de leerlingzorgcyclus binnen de school. Het team is bekend met de werkwijze van de niet-methode gebonden toetsen. Omdat er nu ook met methodes worden gewerkt, wordt er gekeken of de opbrengsten van de methodes nauwkeuriger gemeten kunnen worden d.m.v. het afnemen van methode gebonden toetsen. In het schooljaar 2018-2019 wordt er een nieuw observatie instrument voor sociale emotionele ontwikkeling in gebruik genomen.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Implementatie afname en analyseren van methode-gebonden toetsen waaronder die van Veilig Leren Lezen.
- De opbrengsten van niet methoden gebonden toetsen krijgen meer betekenis in het inrichten van het onderwijs binnen de groepen.
- Implementatie nieuwe observatie instrument voor sociaal emotioneel ontwikkeling.

Burgerschap

We willen onze leerlingen laten ervaren dat de samenleving ook van hun is.

We willen dat leerlingen trots zijn op hun school, trots zijn op wat zij kunnen en trots zijn op hun bijdrage aan de buurt of de wijk.

Ons doel is om leerlingen met een verstandelijke beperking op te voeden tot democratische burgers, zodat ze op een positieve manier voorbereid worden op een volwaardige en zo zelfstandig mogelijke plek binnen de samenleving. Wij gebruiken hiervoor de methode: Beste vrienden, beste burger/ de vreedzame school.

Wij vinden het belangrijk om onze leerlingen een stem te geven. Daarin staat de 'beklimming' van de participatieladder centraal. Van informeren naar raadplegen, meepraten, meebeslissen met als uiteindelijk doel eigenaarschap. Het leren omgaan met conflicten is, evenals het leren omgaan met verschillen, een cruciaal onderdeel van ons aanbod. Dit alles vraagt passie van leerkrachten. Wij vinden het een pedagogische uitdaging om burgerschap op onze school handen en voeten te geven.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Zorgen voor een schoolcultuur in de richting van de school als democratische gemeenschap, waarin iedereen zich verantwoordelijk en betrokken voelt en waar leerlingen een stem hebben.
- De school als oefenplaats voor volwaardig burgerschap en empowerment.
- Minder conflicten en minder ordeverstoringen.
- Verbetering van het groepsklimaat; betere relaties binnen de groep, respect en waardering voor verschillen.
- Vergroting van sociale competentie, en met name van vaardigheden in conflictoplossing bij leerlingen, personeel en ouders.
- Vergroting van de verantwoordelijkheid van leerlingen voor het klimaat in de klas, de school, de wijk en de samenleving.

Sociale veiligheid

Sociale veiligheid binnen een school is een belangrijk item. Het doel van sociale veiligheid is om leerlingen met een verstandelijke beperking zich veilig te laten voelen binnen de school zodat ze op een positieve manier met elkaar binnen de school om kunnen gaan en voorbereid zijn om later, op een positieve manier, binnen de samenleving kunnen functioneren.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Incidenten registratie is goed geïmplementeerd binnen de school.
- Er is een anti pesten protocol opgesteld en geïmplementeerd binnen de school.
- Vragenlijst sociale veiligheid wordt geïmplementeerd binnen de school. Er is een gedegen analyse gemaakt met actiepunten voor de daarop volgende schooljaren.

6.2 Domein personeelsbeleid

De teamleden zijn onmisbaar binnen de school en belangrijk bij het uitvoeren van het organisatiebeleid. In deze paragraaf wordt daarom de visie van Rafael op (de inzet van) personeel beschreven. Rafael werkt met het functieboek van het PCOU.

Onze algemene visie betekent ten aanzien van ons personeelsbeleid dat wij:

- ... docenten en ondersteunende medewerkers als belangrijkste uitvoerders zien van onze onderwijsvisie
- ... willen investeren in hun werkomgeving en persoonlijke ontwikkeling als voorwaarde voor de ontwikkeling van leerlingen
- ... willen investeren in inspiratie tot ontplooiing en verantwoordelijkheid
- ... geïnspireerde leerlingen alleen gerealiseerd zien door een team van geïnspireerde medewerkers
- ... van medewerkers verwachten dat zij hoge verwachtingen stellen bij onze leerlingen

Daarom streven we naar de volgende zaken:

- **Integraal Personeelsbeleid**
Een schoolspecifiek beleid dat aansluit bij het bovenschools beleid op gebied van Integraal Personeelsbeleid (IPB).
- **Gesprekkencyclus**
Een duidelijke 3 jaarlijkse gesprekkencyclus van: Functioneringsgesprekken, POP gesprekken (persoonlijk ontwikkelingsplan) en beoordelingsgesprekken.
Het uitgangspunt hierbij is de Wet BIO en het professioneel statuut. Vanuit de competenties wordt gekeken naar groei en ontwikkeling.
- **Deskundigheidsbevordering**
De aanwezigheid van een jaarlijks bijgesteld professionaliseringsplan gekoppeld aan ons schoolplan, strategisch beleidsplan, jaarplan en de gesprekkencyclus van medewerkers.
Het nascholingsbeleid is gericht op het uitbreiden en verdiepen van de in de

basisopleidingen verkregen kennis, vaardigheden en beroepshouding van de medewerkers, ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van het onderwijs aan 'onze' leerlingen en het behalen van de doelen van de organisatie. Zie professionaliseringsplan.

- **Mobiliteit**
Richtlijnen ten aanzien van mobiliteit. Het beleid is toegespitst op de regels van interne mobiliteit binnen de PCOU en de regels bij het vervullen van vacatures door interne sollicitaties (bij functies en taken).
- **Werving en selectie**
Een gedegen werving- en selectiebeleid. Er is een sollicitatieprocedure vastgesteld. Hierin staat beschreven welke personen er bij een sollicitatieprocedure betrokken zijn en hoe deze procedure verloopt.
- Een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding.
- **Begeleiding nieuwe collega's**
Elke nieuwe en beginnende medewerker krijgt een uitgebreid begeleidingstraject met een vaste begeleider. Zie beleidsplan: 'Nieuwe medewerkers'.
- **Veiligheidsplan /Arbobeleid**
Veiligheid, vertrouwen en sfeer zijn niet alleen de basis voor onderwijs, maar ook kenmerkend voor goede arbeidsomstandigheden en daarom onderdeel van het ARBO-beleid. Een goede sfeer en duidelijke afspraken dragen bij aan het welbevinden van leerlingen en teamleden.
Rafael heeft een uitgebreid sociaalveiligheidsplan. Deze is onderverdeeld in categorieën

Een aantal zaken worden uitgelicht:

- **RI&E**
De preventiemedewerker voert jaarlijks een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uit. Aan de hand van de inventarisatie en evaluatie wordt er een plan van aanpak gemaakt.
- Onze school heeft een ziekteverzuimbeleid en een procedure ziekteverzuim. Overzichten worden binnen het PCOU geanalyseerd.
- De school werkt met opgeleide BHV'ers en heeft recent opgestelde ontruimingsplannen voor de verschillende locaties. Het ontruimingsplan wordt met de gehele school een aantal maal per jaar geoefend. De opgedane ervaringen kunnen leiden tot (praktische) aanpassingen van het ontruimingsplan. Zie ontruimingsplan.
- **Brede inzetbaarheid van personeel**
Om collega's enthousiast te houden, voldoende uitdaging te bieden en kansen op ontwikkeling te geven, wordt er verwacht dat het personeel breed inzetbaar is. Regelmatig wordt er veranderd van groep of bouw. Dit wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. Ook de inzet van 'leraar ondersteuners' wordt gestimuleerd. Leraar-ondersteuners werken onder verantwoordelijkheid van een coördinator, en geven geheel volwaardig les.
- **Werktijdsfactoren**
Een dag heeft de werktijdsfactor van 0,200. Het uitgangspunt is dat medewerkers tenminste 3 dagen werken. Dit om de binding met Rafael zo optimaal mogelijk te maken.
- **Leeftijdsbewust personeelsbeleid (w.o. taakdifferentiatie en deeltijdarbeid)**
Binnen de mogelijkheden van de wetgeving, de formatieruimte en sociale ruimte binnen de school zoeken we naar mogelijkheden om het werk voor ouderwordend personeel zo aan te bieden dat zij er gezond bij blijven. Tijdens de jaarlijkse formatieplanning en de functioneringsgesprekken wordt er gekeken naar mogelijkheden die binnen de organisatie passen.
Binnen het bestuur van onze school is werken in deeltijd mogelijk. Wanneer iemand van baanomvang wil veranderen wordt dit altijd serieus onderzocht. Voorwaarde is altijd dat

de kwaliteit van het onderwijs gewaarborgd is en dat de organisatie van de school niet belemmerd wordt. Van iedereen, ook degene die in deeltijd werken, wordt verwacht dat ze zich voldoende inzetten in andere dan lesgevende taken, dat ze deelnemen aan vergaderingen en voldoende kennis hebben van hetgeen er besproken wordt.

- **Vrijwilligersbeleid**
Op school werken diverse vrijwilligers; zowel ouders als derden. Er zijn vaste voorwaarden en afspraken voor vrijwilligers die lessen ondersteunen. Elke vrijwilliger dient in het bezit te zijn van een verklaring omtrent gedrag (VOG).
- **Klachtenregeling en contactpersonen**
Er is binnen de school een klachtenregeling aanwezig. Deze klachtenregeling kent in de voorfase contactpersonen op schoolniveau, die de indiener van de klacht ondersteunen bij het vinden van een oplossing. Tevens kunnen zij hen, indien nodig, doorverwijzen naar de vertrouwenspersoon van het bestuur. In de klachtenregeling staan de taken en verantwoordelijkheden van de vertrouwenspersonen, de directie en het bevoegde gezag omschreven. Praktisch alle klachten worden rechtstreeks bij de groepsleerkracht, de directie of een lid van de Commissie van Begeleiding neergelegd. Hierdoor is het des te belangrijker om de vertrouwenspersonen goed uit te rusten voor hun taak. Bij activiteiten die worden ondernomen om de vertrouwenspersonen toe te rusten voor hun taak, zal er aandacht moeten zijn voor de kwetsbaarheid van de gemiddelde ZML-leerling.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

• Voldoende en goed geschoold en bevoegd personeel, mede voor de veranderde doelgroep.• Rafael als 'opleidingscentrum' voor nieuwe medewerkers.• Een jaarlijks nascholingsplan dat recht doet aan de kennis en vaardigheden van alle medewerkers en een ambitie heeft om een lerende school te zijn en te blijven.• Duidelijke PR.• Onderzoek naar samenwerking met 's Heerenloo.• Onderzoek naar mogelijkheden voor een kennis en expertise centrum.• Kennis vergroten door wetenschappelijk onderzoek.

6.3 Domein Financieel en materieel beleid

Visie op financiële en materiële zaken

Op financieel en materiaal gebied willen we:

- ... een financieel gezonde school zijn
- ... onze inventaris en lokalen afstemmen op de maatschappij
- ... onze school zien als een veilige en eigentijdse leer- en leefgemeenschap

In de praktijk vertaalt dit zich naar:

- bovenschools risicodragend beleid op het gebied van financiële en materiële zaken
- een management informatie systeem en een integrale begroting
- sponsoring, giften en ouderbijdragen als aanvulling op structurele inkomsten
- voldoende middelen en materialen
- facilitaire diensten

Huidige situatie

Aan de hand van de bovengenoemde punten wordt de huidige situatie op Rafael beschreven.

A. *Bovenschools risicodragend beleid op het gebied van financiële en materiële zaken*

Het PCOU is in het bezit van een beleid met enkele basisregels. Dit beleid wordt al langere tijd uitgevoerd. De uitwisseling en afstemming van gegevens tussen het College van Bestuur, de directies en het bestuursbureau blijft daarbij een aandachtspunt. Door het College van Bestuur is een plan van aanpak ter verbetering opgesteld.

- B Een management informatie systeem en een integrale begroting op schoolniveau*
Binnen het PCOU wordt er gewerkt aan een geïntegreerde begroting voor personele- en materiële zaken. Deze begroting is gebaseerd op het systeem van baten en lasten. De begroting kent richtlijnen in percentages voor de gebieden personele uitgaven, huisvestingsuitgaven, investeringen, overige uitgaven en nieuw beleid. De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad heeft instemmingsrecht bij het vaststellen van hoofdlijnen van het financiële beleid. De begroting wordt door het bestuur vastgesteld. De directie heeft vóór de vaststelling de gelegenheid om gemotiveerde wijzigingen voor te stellen. Na de vaststelling is dit niet meer mogelijk. Binnen de beschikbare budgetten is er vrijheid voor eigen keuze. Hierdoor is de school in staat de eigen doelstellingen te verwezenlijken.
- C. Sponsoring, giften en ouderbijdragen als een aanvulling op structurele inkomsten.*
Van de ouders wordt een vrijwillige bijdrage gevraagd voor bijzondere activiteiten of aanschaffingen. Van dit geld worden feesten en excursies betaald, het sinterklaascadeautje, de kerstviering en extra spelmateriaal voor binnen en buiten gekocht. Ook wordt er een vrijwillige bijdrage gevraagd voor het jaarlijkse schoolreisje. De jaarlijkse vergoeding die de school van de overheid ontvangt, is ontoereikend om enkele noodzakelijke projecten voor deze speciale leerlingen te realiseren. Op initiatief van een groep enthousiaste medewerkers werd daarom in 2005 de Stichting Vrienden van Rafael opgericht met als voornaamste doel het werven van fondsen en gelden om extra materialen en voorzieningen aan te kunnen schaffen en om extra activiteiten te kunnen realiseren.
Er is geen schoolspecifiek beleid op het gebied van sponsoring, de algemene richtlijnen vanuit het ministerie van OC&W worden gevolgd. Uitgangspunt is dat de sponsors op geen enkele wijze invloed hebben op de onderwijskundige en pedagogische uitgangspunten van de school.
- D. Facilitaire diensten*
Voor verschillende facilitaire diensten zijn er mantelcontracten afgesloten door het bestuur (dit geldt o.a. voor energie, afvalverwerking, schoonmaak, onderhoud en controle van gymtoestellen / brandbeveiliging / verwarming, leasen van kopieerapparatuur en mobiele telefonie).
- E. Passend Onderwijs*
Sinds de wet Passend Onderwijs per 1 augustus 2014 van kracht is, is Rafael voor een deel afhankelijk van de financiële input van de samenwerkingsverbanden. Het gaat hierbij om het leerling-afhankelijke financiële deel. Met de 4 samenwerkingsverbanden rond Utrecht wordt intensief samengewerkt en afspraken gemaakt voor het bieden van de juiste ondersteuning en de daarbij behorende bekostiging.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Afstemming met de 4 belangrijkste Samenwerkingsverbanden over de visie op zorg en onderwijs.
- Een meer uniforme manier van werken met de SWV in omgang/aanvraag van TLV's.
- Rafael als IKC waarin de financiële inzet dekkend is, en waarin er tevens een meerwaarde is voor kinderen die voorheen geen opvang of zorg zouden krijgen maar in het IKC wel.
- De inrichting van de nieuwbouw zal voornamelijk bestaan uit nieuw materiaal/leermiddelen en meubilair, waarbij we tevens een financieel gezonde school blijven. Dit doen we door aanspraak te maken op de hiervoor gespaarde gelden.

6.4 Domein Bedrijfsvoering/huisvesting en ICT

Rafael is een grote school op 2 locaties. Dit vraagt een duidelijk structuur in bedrijfsvoering.

Visie op bedrijfsvoering, ICT en huisvesting

Het uitgangspunt voor onze visie op bedrijfsvoering, ICT en huisvesting betekent concreet dat we:

- ... onze inventaris en lokalen willen afstemmen op de maatschappij
- ... onze school zien als een veilige en eigentijdse leer- en leefgemeenschap
- ... investeren in de werkomgeving en de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers

Daarom streeft de school naar de volgende zaken:

- huisvesting, passend bij onze doelgroepen en doelstellingen
- onderwijskundige toepassing van ICT, waarin specifieke toepassingen mogelijk zijn voor specifieke doelgroepen binnen de school
- een leerling volg- en administratiesysteem met een eigen systematiek (toepassing in de administratie en leerlingenzorg)
- coördinatie en onderhoud, scholing en begeleiding
- externe ondersteuning

Huidige situatie

In de jaarlijkse schoolbegroting heeft ICT een duidelijke plaats. ICT heeft een korte afschrijvingstermijn en de ICT ontwikkeling gaat snel. Jaarlijks moet er ruimte zijn voor:

- software
- hardware
- smartborden

Elke school is zelf verantwoordelijk voor het ICT-beleid en de besteding van de ICT-gelden. ICT wordt door ons gezien als een middel om visie en missie te realiseren. Daarom is de inrichting van het ICT onderwijs erop gericht het gebruik van de computer een integraal onderdeel te laten zijn van het leerproces.

A. Administratie

Onze leerlingenadministratie werkt vanuit Parnassys. Deze is gekoppeld met BRON. Ook het leerlingvolgsysteem gaat dus via Parnassys. Alle personeelsleden kunnen op school en via thuiswerken in dit systeem om de gegevens en de ontwikkelingen van de leerlingen bij te houden.

B. Goed functionerende soft- en hardware

Elk klaslokaal beschikt over een aantal computers voor de groepsleiding en een aantal computers voor de leerlingen, en een iPad. Ook heeft elke klas een smartbord.

C. Coördinatie en onderhoud, scholing en begeleiding

Binnen het team heeft 1 medewerker per locatie specifieke taken op het gebied van ICT toebedeeld gekregen. Deze persoon beheert alle ICT zaken en houdt de computer-programma's op orde die horen bij de lesstof. Dit gaat in samenspraak met de computerwerkgroep. De gehele PCOU is aangesloten bij SKOOL. Deze beheert onze server. De ICT-coördinatoren verzorgen een aantal scholingsmomenten voor het team.

D. Huisvesting, passend bij onze doelstellingen

Rafael bestaat op dit moment uit 2 locaties, waarvan 1 locatie een tijdelijke locatie, in afwachting van de nieuwbouw. Beide locaties zijn voldoende onderhouden om de laatste jaren in door te brengen. De planning voor de nieuwbouw is dat we in januari 2020 met de gehele school de nieuwbouw betrekken aan de Lanslaan.

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- Rafael betreft in 2020 het nieuwe pand, samen met Reinaerde en Vriendjes. Rafael is dan een Kindcentrum.
- In de periode tot de nieuwbouw, zorgen wij voor plek voor alle leerlingen die het ZML onderwijs nodig hebben.
- Het Kindcentrum geeft meer mogelijkheden (in de vorm van voorzieningen) voor gezinnen waarbij de draagkracht minder is.
- De tijdelijke panden voldoen aan de veiligheidseisen.
- Het nieuwe pand voldoet aan de eisen die de veranderende doelgroep nodig heeft. Denk daarbij aan voldoende ruimte voor verzorging, instructie ruimtes en andere ondersteunende diensten.
- Elke groep heeft voldoende computers en een smartbord.
- De nieuwbouw is een pand dat past in de omgeving en een meerwaarde is voor de wijk.
- Een degelijk luchtklimaat in het nieuwe pand.
- Een duurzaam buitenterrein.
- Onderzoek naar meer flexibel inzetten van onderwijstijden. Dus bijvoorbeeld denkend aan de onderwijstijd niet meer over 40 schoolweken weg te zetten maar meer te verdelen over de 52 weken van het jaar.

6.5 Domein communicatie

In deze paragraaf wordt de visie van Rafael op ouders en verzorgers beschreven. Daarbij komt de huidige situatie aan de orde, waarna de beleidsvoornemens en concrete doelstellingen voor de komende periode worden beschreven.

Interne communicatie

Doel van interne communicatie is dat alle teamleden op adequate en heldere wijze de informatie ontvangen of weten te vinden die nodig is voor het uitoefenen van hun functie ten dienste van het onderwijs. Alle medewerkers van de school zijn verantwoordelijk voor deze adequate en heldere interne communicatie.

Externe communicatie

Als school onderhouden wij zodanig functionele externe contacten met ouders, verzorgers en andere betrokkenen bij ons onderwijs, dat aan de informatiewensen en behoeften recht gedaan wordt, de school haar gevoerde beleid verantwoordt en wij de naamsbekendheid van onze school vergroten.

Ouderbetrokkenheid

Visie op relatie met ouders en verzorgers

Onze algemene visie vormt de basis van onze visie op de relatie van de school met ouders en verzorgers. Concrete vertaling van onze missie houdt in dat:

- ... wij ouders waarderen als partners in opvoeding en opleiding
 - hen verwelkomen als ondersteuners
 - hen waarderen als positief kritisch betrokkenen
- ... wij ouders structureel betrekken bij de vormgeving en zingeving van ons onderwijs, kortom bij de bepaling van onze doelen en resultaten
 - hen een vaste plaats geven in ons kwaliteitszorgsysteem

Centraal in de communicatie tussen de school en ouders / verzorgers staat de ontwikkeling van de leerling. We geven het contact met ouders / verzorgers op verschillende manieren vorm:

- A.** door informeren/communiceren
- B.** door betrokkenheid en participatie
- C.** door beslissen
- D.** door tevredenheidsonderzoek onder ouders
- E.** door contact met ouderverenigingen, bijvoorbeeld Down Up en VIM
- F.** door participatie van leerlingen; Burgerschap en sociale integratie

Huidige situatie

De huidige situatie op Rafael wordt beschreven aan de hand van de bovenstaande punten:

A. *Informereren/communiceren*

Wij informeren ouders en/of verzorgers d.m.v.:

- Ouderavonden
- OPP (ontwikkelingsperspectief) of portfolio bespreking
- Informatieavond
- Koffieochtend
- Informatiegids
- Huisbezoeken
- Nieuwsbrieven
- Informatiekalenders
- Klasbord
- Mail
- Website

Ouders worden met regelmaat uitgenodigd om belangrijke evenementen bij te wonen. Het gaat dan bijvoorbeeld om vieringen, excursies, kerstfeest of andere festiviteiten. Alle informatie is te vinden op de website www.rafaelschool.nl.

B. *Betrokkenheid en participatie*

Voor de leerlingen is het belangrijk dat het contact tussen de ouders en de school gebaseerd is op wederzijdse, positief geuite betrokkenheid. Voor de groepsleiding is de betrokkenheid van ouders / verzorgers vooral zichtbaar door de manier waarop zij gebruik maken van de bovenstaande communicatiemiddelen. De manier waarop de groepsleiding reageert op vragen, opmerkingen en kritiek, geeft voor de meeste ouders aan in welke mate hun betrokkenheid daadwerkelijk door de school wordt gewaardeerd. Voor de leerling is het belangrijk dat ouders / verzorgers belangstelling hebben voor datgene wat er op school gebeurt en daar naar vragen.

Ook het meewerken aan klusdagen, het vrijwillig ondersteunen van onderwijsactiviteiten en participatie als klassenouder of Medezeggenschapsraad zijn graadmeters voor betrokkenheid.

C. *Beslissen*

Er zijn verschillende manieren waarop ouders kunnen meebeslissen over de gang van zaken in de school.

- Het ontwikkelingsperspectief
De meest directe manier van meebeslissen van ouders / verzorgers is het instemmen met het ontwikkelingsperspectief. Het OPP wordt gebaseerd op gegevens uit het dossier, rapporten, toets gegevens, onderzoeken en de inbreng van ouders tijdens gesprekken (m.n. ouderavonden en huisbezoek).
- De medezeggenschapsraad (MR)
De medezeggenschapsraad bestaat voor de helft uit ouders. De medezeggenschapsraad heeft invloed op het beleid van de school. De MR mag gevraagd en ongevraagd advies geven over alle zaken die de school betreffen. Bij voorgenomen veranderingen zijn de directie en het bestuur verplicht om de medezeggenschapsraad advies te vragen. Bij deze veranderingen heeft de oudergeleding - soms samen met de personeelsgeleding - op hoofdlijnen instemmingsrecht. Rechten en plichten van de MR zijn gedetailleerd beschreven in het MR-reglement. Door deelname aan de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad kan invloed worden uitgeoefend op het beleid van het bestuur.

D. *Tevredenheidonderzoek onder ouders*

Zoals al eerder vermeld is ons kwaliteitssystem altijd in ontwikkeling. Een van de onderdelen van dit systeem is een tevredenheidvragenlijst voor ouders.

E. *Contact met ouderverenigingen*

Ouderverenigingen worden incidenteel betrokken bij het verzorgen van thema-avonden voor ouders. Adressen van diverse ouderverenigingen zijn bij de school op te vragen.

F. *Participatie van leerlingen: Burgerschap en sociale integratie*

Binnen de participatiewet proberen we leerlingen zoveel mogelijk een stem te geven in onze school. Wij doen dit door middel van het vak Burgerschap. Wij voeren dit uit d.m.v. de methode 'Beste Vrienden, Beste Burger' (de vreedzame school).

Ambities voor 2018/2019 tot en met 2021-2022

- De communicatie met ouders is helder en transparant.
- Algemene communicatie gaat via mail en/of website.
- De interne overlegstructuren zijn functioneel ingericht en hebben tot doel de onderwijsdoelstellingen te realiseren.
- Iedereen neemt de verantwoordelijkheid om informatie tot zich te nemen.
- De website is altijd up-to-date, alsmede scholen op de kaart.
- Onderzoek naar samenwerking met meerdere SO scholen in de regio om de expertise te vergroten.

Hoofdstuk 7 Begrippenlijst / Afkortingen

Adj.	Adjunct-directeur
ASS	Autisme Spectrum Stoornis
BJZ	Bureau Jeugdzorg
CvB	Commissie van Begeleiding
CvB	College van Bestuur
Dir.	Directeur
GG&GD	Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst
GMR	Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad
GZ-psycholoog	GezondheidsZorg Psycholoog
IB'er	Intern begeleider
INK	Instituut Nederlandse Kwaliteit
IKC	Integraal Kind Centrum
IPB	Integraal PersoneelsBeleid
LECSO	Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs
LVS	Leerling Volg Systeem
KC	Kind Centrum
MIP	Meerjaren Investerings Plan
MR	Medezeggenschapsraad
MT	Managementteam
OPP	Ontwikkelingsperspectief
PC	Protestant Christelijk
PCOU	Protestant Christelijk Onderwijs Utrecht
PO	Primair Onderwijs
POP	Persoonlijk Ontwikkel Plan
RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RK	Rooms Katholiek
SO	Speciaal Onderwijs
SWV	Samenwerkingsverbanden
Wet BIO	Wet op de Beroepen In het Onderwijs
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
ZMLK	Zeer Moeilijk Lerende Kinderen

BIJLAGE

Stromenbeschrijving

Uitstroomprofielen VSO	
Onderstaand schema laat zien hoe het ontwikkelingsperspectief van SO wordt vertaald naar het uitstroomprofiel voor het VSO	
Ontwikkelingsperspectief SO	Uitstroomprofiel VSO
1	Dagbesteding of VSO ZML-dagbesteding
2	VSO ZML-dagbesteding
3	VSO ZML-dagbesteding of VSO ZML-Arbeid
4	VSO ZML-Arbeid of Praktijk Onderwijs

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF (OPP) 2

Stroom	A
Leerroutes	ZML-leerlijnen tot niveau 5 (bij uitstroom naar het VSO)
Leerlingkenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - IQ circa tussen een matige en ernstige verstandelijke beperking (IQ: 20 – 50) - Cognitieve ontwikkelingsleeftijd rond peuter- en kleuterniveau - Emotionele ontwikkelingsleeftijd rond peuter- en kleuterniveau
Onderwijsbehoefte	
Ondersteuningsbehoefte (pedagogisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <p><u>Bescherming op sociaal, emotioneel en fysiek gebied</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Directe aansturing en begeleiding van een volwassene, fysieke nabijheid - Voortdurend toezicht - Consequente, positieve bekrachtiging van gewenst gedrag - Intensieve begeleiding en sturing op het gebied van (communicatieve) zelfredzaamheid - Actief stimuleren en begeleiden bij het vormgeven van spel - Inzet van Totale Communicatie - Vaste structuur en regelmaat ten aanzien van het dagritme - Concrete, procesgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten <p><u>Aansluiten bij emotioneel ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Leg de verantwoordelijkheid van de uitvoering van het gedrag nog niet neer bij de leerling; de leerling is nog afhankelijk van de verantwoordelijkheid van de volwassene - Leerling is gebaat bij externe motivatie en aansturing <p><u>Aansluiten bij sociaal ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren en structureren van de interactie met de omgeving - De leerling is gebaat bij een individuele benadering - Uitbreiden van sociale vaardigheden met betrekking tot weerbaarheid
Instructiebehoefte (didactisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korte enkelvoudige opdrachten - Instructie met concreet materiaal

	<ul style="list-style-type: none"> - Communicatie met behulp van visualisaties en gebaren - Kort, bondig en concreet taalgebruik - Aanleren door voordoen/samendoen/nadoen: model leren - Lessen volgens de activerende directe instructie - Leren door beleven en herhalen - Praktisch, handelend leren - Concrete, procesgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten - Leerrendement vraagt intensieve begeleiding
En dat betekent	
Kenmerken leeromgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Bekende, vertrouwde groepsleiding - Digibord - Totale Communicatiemiddelen: visualisaties met foto's, picto's en gebaren - Vast lokaal met een vaste indeling - Structuur en routines in het aanbod en de communicatie - Ruimte voor het organiseren van spel en het leren in een dagelijkse context - Voldoende ruimte voor 10 tot 15 leerlingen

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF (OPP) 2 en 3

Stroom	A/B
Leerroutes	ZML-leerlijnen tot niveau 5 en 6, eventueel 7 (bij uitstroom naar het VSO)
Leerlingkenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - IQ op matig of licht verstandelijk beperkt niveau (IQ: 40 – 60) - Cognitieve ontwikkelingsleeftijd eind peuter- en begin kleuterniveau - Emotionele ontwikkelingsleeftijd eind peuter- en begin kleuterniveau
Onderwijsbehoefte	
Ondersteuningsbehoefte (pedagogisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <p><u>Bescherming op sociaal, emotioneel en fysiek gebied</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aansturing en begeleiding van een volwassene; begeleiding op afstand is mogelijk, maar zo nodig ook voldoende mogelijkheden voor directe aansturing - Consequente, positieve bekrachtiging van gewenst gedrag - Begeleiding en aansturing op het gebied van (communicatieve) zelfredzaamheid - Stimuleren en begeleiden bij het vormgeven van spel, zo nodig actief - Mogelijkheid tot inzet van Totale Communicatie - Vaste structuur en regelmaat ten aanzien van het dagritme - Concrete, procesgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten <p><u>Aansluiten bij emotioneel ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Meenemen in het ontwikkelen van verantwoordelijkheden en het nemen van initiatief - Leerling is gebaat bij externe motivatie en aansturing, maar laat ook mogelijkheden zien voor het aanspreken op innerlijke motivatie - Aansluiten bij behoefte aan autonomie - Individuele benadering bij stress-momenten <p><u>Aansluiten bij sociaal ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren en structureren van de interactie met de omgeving

	<ul style="list-style-type: none"> - De leerling is gebaat bij een individuele benadering, maar laat daarnaast zien dat zij of hij kan profiteren van een groepsgerichte benadering, waarbij groepsregels een algemeen kader aangeven - Uitbreiden van sociale vaardigheden met betrekking tot inlevingsvermogen, wederkerigheid en weerbaarheid
Instructiebehoefte (didactisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korte opdrachten - Instructie met concreet materiaal - Communicatie met behulp van visualisaties en zo nodig gebaren - Kort, bondig en concreet taalgebruik - Aanleren door voordoen/samendoen/nadoen: model leren - Lessen volgens de activerende directe instructie - Leren door herhalen en praktisch handelen - Mogelijkheden voor appel op de zelfstandige verwerking van de leerstof - Concrete, procesgerichte en resultaatgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten - Leerrendement vraagt sturende begeleiding
En dat betekent	
Kenmerken leeromgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Bekende, vertrouwde groepsleiding - Digibord - Totale Communicatiemiddelen: visualisaties met picto's en zo nodig gebaren - Gebruik van gevisualiseerde stappenplannen - Een lokaal met een vaste indeling - Structuur en routines in het aanbod en de communicatie - Ruimte voor het organiseren van spel en het leren in een (dagelijkse) context - Voldoende ruimte voor 10 tot 15 leerlingen

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF (OPP) 3 en 4

Stroom	B
Leerroutes	ZML-leerlijnen tot niveau 6-9 (bij uitstroom naar het VSO)
Leerlingenkenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - IQ op licht verstandelijk beperkt niveau (IQ: 50-70) - Cognitieve ontwikkelingsleeftijd vanaf kleuterniveau - Emotionele ontwikkelingsleeftijd vanaf kleuterniveau
Onderwijsbehoeften	
Ondersteuningsbehoefte (pedagogisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <p><u>Bescherming op sociaal, emotioneel en fysiek gebied</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aansturing en begeleiding van een volwassene, begeleiding op afstand is mogelijk - Consequente, positieve bekrachtiging van gewenst gedrag - Begeleiding en sturing op het gebied van (communicatieve) zelfredzaamheid - Stimuleren bij het vormgeven van spel - Vaste structuur en regelmaat ten aanzien van het dagritme - Procesgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten <p><u>Aansluiten bij emotioneel ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanspreken op verantwoordelijkheden en het nemen van initiatief - Appel doen op innerlijke motivatie - Aansluiten bij behoefte aan autonomie - Individuele benadering tijdens stressmomenten

	<p><u>Aansluiten bij sociaal ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren van de interactie met de omgeving - Sociaal leren staat voorop: groepsgerichte benadering, waarbij groepsregels een algemeen kader aangeven - Accent leggen op het ontwikkelen van inlevingsvermogen, wederkerigheid en weerbaarheid
Instructiebehoefte (didactisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bondig taalgebruik, eventueel ondersteund met visuele middelen - Aanleren door voordoen/nadoen: model leren - Leren door herhalen en praktisch handelen - Lessen volgens de activerende directe instructie met accent op oplossingsstrategieën en strategieën voor denken en leren - Appel op de zelfstandige verwerking van de leerstof - Procesgerichte en resultaatgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten - Leerrendement vraagt structurele begeleiding
En dat betekent	
Kenmerken leeromgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Bekende, vertrouwde groepsleiding - Digibord - Structuur en routines in het aanbod en de communicatie - Gebruik van gevisualiseerd dagprogramma en stappenplannen - Mogelijkheden voor het leren in de context (d.w.z. opdrachten uitvoeren buiten de klas, maar binnen de school) - Voldoende ruimte voor 10 tot 15 leerlingen

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF (OPP) 1 en 2

Stroom	Speciale Leerstroom (SL) MG
Leerroutes	ZML leerlijnen tot niveau 3-5 (bij uitstroom naar het VSO)
Leerlingkenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - IQ circa op matig of ernstig verstandelijk beperkt niveau (IQ: 20-50) - Cognitieve ontwikkelingsleeftijd rond peuterniveau - Bijkomende problematiek (DSM diagnose, syndroom of fysieke problematiek) - Emotionele ontwikkelingsleeftijd rond peuterniveau - Snel overprikkeld - Beperkt gedragsrepertoire - Forse problemen in de taalverwerving - Sterk verminderde sociale, emotionele en praktische vaardigheden - Sterk verminderde zelfredzaamheid en weerbaarheid - Sterk verminderd vermogen tot exploreren/initiatiefname - Beperkte mogelijkheden tot generalisatie van het geleerde - Sterk afhankelijk van de nabijheid van de volwassene en individuele aansturing
Onderwijsbehoeften	
Ondersteuningsbehoefte (pedagogisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <p><u>Intensieve bescherming op sociaal, emotioneel en fysiek gebied</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Voortdurend individuele aansturing en begeleiding van een volwassene, fysieke nabijheid en externe motivatie - Voortdurend toezicht - Zeer prikkelarme omgeving - Consequente, positieve bekrachtiging van gewenst gedrag - Intensieve begeleiding en sturing op het gebied van (communicatieve) zelfredzaamheid - Actief stimuleren en begeleiden bij het vormgeven van spel - Inzet van Totale Communicatie en intensieve stimulans tot communiceren - Zeer voorspelbare omgeving: vaste structuur en regelmaat ten aanzien van het dagprogramma - Concrete, directe feedback op de uitvoering van opdrachten - Duidelijke afwisseling van inspanning en ontspanning in het dagprogramma <p><u>Aansluiten bij emotioneel ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerling kan niet verantwoordelijk gehouden worden voor de uitvoering van het gedrag. De leerling is nog afhankelijk van de verantwoordelijkheid van de volwassene - Leerling is gebaat bij externe motivatie, aansturing en begrenzing <p><u>Aansluiten bij sociaal ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Intensieve stimulering en structurering van de interactie met de omgeving - De leerling is gebaat bij een individuele benadering - Uitbreiden van sociale vaardigheden met betrekking tot weerbaarheid
<p>Instructiebehoefte (didactisch)</p>	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korte enkelvoudige opdrachten - Instructie met concreet materiaal en in de reële context - Communicatie met behulp van concreet materiaal, visualisaties en gebaren - Kort, bondig en concreet taalgebruik - Aanleren door voordoen/samendoen/nadoen: model leren - Lessen volgens de activerende directe instructie - Leren door beleven - Structureel herhalen van aangeboden leerstof - Praktisch, handelend leren - Concrete, directe feedback op de uitvoering van opdrachten - Leerrendement vraagt zeer intensieve individuele begeleiding
<p>En dat betekent</p>	
<p>Kenmerken leeromgeving</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kleine groep (advies: maximaal 8-9 leerlingen) - Vaste opstelling van tafels, stoelen e.d. - Vaste eigen plek in de klas - Afgebakende, prikkelarme werkplekken - Vaste groepsleiding, zo min mogelijk wisselingen - Digibord - Totale Communicatiemiddelen: concreet materiaal, visualisaties met foto's, picto's en gebaren - Vaste structuur en vaste routines in het aanbod en de communicatie

	<ul style="list-style-type: none"> - Ontspanningsmogelijkheden nabij de groep (snoezelhoek, speelzaal, buitenspeelplein) - Prikkelarme leeromgeving
--	---

ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF (OPP) 2, 3 en 4

Stroom	Speciale Leerstroom (SL) voor leerlingen met bijkomende (gedrags)problematiek en een intensieve begeleidings- en ondersteuningsbehoefte
Leerroutes	<ul style="list-style-type: none"> - Dit wordt individueel bepaald en komt overeen met het aanbod van de A-, AB- en B-stroom - ZML-leerlijnen tot niveau 5 t/m 9 (bij uitstroom naar het VSO)
Leerlingenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - IQ circa op matig of licht verstandelijk beperkt niveau (IQ: 35-75) - Cognitieve ontwikkelingsleeftijd variërend van peuterleeftijd tot basisschoolleeftijd - Emotionele ontwikkelingsleeftijd variërend van peuter- tot kleuterleeftijd - Diagnose Autisme Spectrum Stoornis (ASS) / sterk vermoeden van ASS/hechtingsstoornis/gedragsstoornis - Heftig externaliserend of ernstig internaliserend probleemgedrag - Sterk verminderde sociale en emotionele vaardigheden, beperkt in de mogelijkheden tot regulering van eigen emoties en gedrag - Sterk verminderde zelfredzaamheid en weerbaarheid - Sterk afhankelijk van de nabijheid van de volwassene en individuele aansturing
Onderwijsbehoeften	
Ondersteuningsbehoefte (pedagogisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <p><u>Intensieve bescherming op sociaal en emotioneel gebied</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voortdurend individuele aansturing en begeleiding van een volwassene, fysieke nabijheid en externe motivatie - Voortdurend toezicht - Zeer prikkelarme omgeving - Consequente, positieve bekrachtiging van gewenst gedrag - Sturing op het gebied van (communicatieve) zelfredzaamheid - Inzet van Totale Communicatie en visualisaties - Zeer voorspelbare omgeving: vaste structuur en regelmaat ten aanzien van het dagprogramma m.b.v. visualisaties - Concrete, directe feedback op de uitvoering van opdrachten - Duidelijke afwisseling van inspanning en ontspanning in het dagprogramma <p><u>Aansluiten bij emotioneel ontwikkelingsniveau</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gedeelde verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het gedrag - Leerling is gebaat bij externe motivatie, aansturing en begrenzing <p><u>Aansluiten bij sociaal ontwikkelingsniveau</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Intensieve stimulering en structurering van de interactie met de omgeving - De leerling is gebaat bij een individuele benadering - Intensieve begeleiding ten aanzien van sociale vaardigheden - Accent leggen op het ontwikkelen van weerbaarheid en zo mogelijk op inlevingsvermogen en wederkerigheid
Instructiebehoefte (didactisch)	<p>Deze leerling heeft het volgende nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Instructie met mogelijkheid voor individuele benadering - Gestructureerde opdrachten - Communicatie met behulp van visualisaties - Kort, bondig en concreet taalgebruik - Aanleren door voordoen/samendoen/nadoen: model leren - Lessen volgens de activerende, directe instructie met zo mogelijk accent op oplossingsstrategieën en strategieën voor denken en leren - Aansluiten bij de leerstrategie die een goede ingang vormt voor het leren bij de individuele leerling - Structureel herhalen van aangeboden leerstof - Praktisch, handelend leren - Concrete, directe en procesgerichte feedback op de uitvoering van opdrachten - Zo mogelijk een appel op de zelfstandige verwerking van de leerstof - Leerrendement vraagt structurele begeleiding - TEACCH methodiek (voor de leerlingen met ASS)
En dat betekent	
Kenmerken leeromgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Sociaal en fysiek prikkelarme leeromgeving - Totale Communicatiemiddelen: concreet materiaal, visualisaties met foto's, picto's en gebaren - Gebruik van het digibord - Kleine groep (advies: maximaal 8-9 leerlingen) - Vaste opstelling van tafels, stoelen e.d. - Voor elke leerling zo nodig een aparte afgeschermdde werkplek - Vaste groepsleiding, zo min mogelijk wisselingen - Ontspanningsmogelijkheid nabij de groep (snoezelhoek, speelzaal, buitenspeelplein)